

MUSTAXKAM OILA-JAMIYAT FAROVONLIGI ASOSI

Raxmonqulov Shoxrux Nabijon o'g'li
O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi kursanti
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13378947>

ARTICLE INFO

Received: 19th August 2024
Accepted: 20th August 2024
Published: 24th August 2024

KEYWORDS

ABSTRACT

Oila – murakkab ijtimoiy xodisa, u er-xotin, ota-ona, farzandlar va oilaning boshqa a'zolari o'rtasida o'zaro munosabatlarning yig'indisidan iborat bo'lib, kishilik jamiyatida yeng muxum o'rin egallab kelgan. Jamiyatda oilaning roli beqiyos. Xozirgi paytda jamiyat va davlatni mustaqil oilalarning yig'indisiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Shunday ekan, davlatning rivoji va mustaqilligi kup jixatdan jamiyatning asisiy bo'g'uni bo'lish oilalargi bog'liq. Oilalar qanchalik mustaxkam bo'lsa jamiyat xamda davlat xam shunchalik mustaxka buladi. Oila jamiyat va davlvtning kelajagi ravnaqi va rivojlanishini ta'minlaydigin yosh avlodni komil inson qilib yetishtirib tarbiyalab beruvchi asosiy xamda muqaddas makon xisoblanadi.

Oila xam ijtimoiy instituti, xam jamiyatning yeng kichik bug'uni yekanligidan kelib chiqib unga quydagacha tarif berish xam mumkin: Oila bu-uyishgan ijtimoiy guruh bo'lib uning azolari umumiy xayot, nikox yoki qarindoshchilik munosabatlari bilan shuningdek jamiyatnang ijtimoiy yextiyojlari tufayli manaviy javobgarldik bilan bog'lanadi: [1]

Shuningdek, mamlakatimizda sig'lom oilaviy mo'xtni yaratish, ona va bola salomatligini mao'xofaza qilish, sog'lom avlodni shakillintirish yesa, sog'lom kelajak demakdir. Oila haqida gapirar yekanmiz oila xayotning adabiyiligini, avlodlar davomiyligini taminlaydigin, muqaddas urf odatlarni saqlaydigan, shu bilin birga, kelajak nasillar qanday inson bo'lib yetishishigi bevosita tasir kursatadigan tarbiya uchog'i keanligini tan olishimiz darkordir.

Mashxar faylasuv V.Gyugo aytganidek, "Oila jamiyatning duri gavxvri" shuningdek "Oila tabiatning shox asarlaridanbiridir" diya aytgan so'zlari xam oilaning naqadar ulug' va betakror ne'mat yekanini ko'rishimiz mumkin.

Zero, oida farovonligi – milliy farovonlik asisidir xalqimiz tarixiga nazar tashlaydigin bo'lsak, yeng qimmatli ananalar: xalollik, rostguylik, or nomus, sharmu-xayo, mexir-oqibat, mexnatsevprlik kabi barcha insoniy fazilatlar yeng avvalo, oilada shakillangan.

Bugungi kunda xam anaok' anganalarini davom yettirib O'zbek oililari oildaviy sog'lom muxit, ota-onaning bir biriga mexri va muxabbati sharoitida, oila bag'rida farxandlarni yel yurtning munosib o'g'il qizlari bulibb voyaga yetishlarida. Shunung uchun ham O'zbek halqida. "qush o'z uyasida kurganini qiladi" deb bejizga aytilmagan unda chuqur manol mazmun bor.

Oilani mustaxkamlash nafaqat mamlakat, balki dunyoo miqiyosida axamiyatli masala xisoblanadi. BMT Bosh Asambilyasi 1993-yil 20-sentabrda, 15-mayni xalkaro oila kuni sifatida nishonlash to'g'risida qoror qabul qildi. Mazkur xujjatning qabul qilinishidan kuzlangan asosiy maqsadlardan biri xam oilalar axilligi va mustaxkamligiga yerishishdir.

Mustaqillikka yerishgan kundan boshlab O'zbekistonda oila va nikox masalasi juda katta yetibor qaratila boshlandi shu bilan birga yurtboshimiz Shavkt Miromonovich Mirziyoyev takidlaganidek "oila bu –muqaddasdir bo'nga biz befarq yemasimiz chunki O'zbekistondagi xar bir oila uchun biz g'amxurdirmiz" takidlagan yedilir hozirgi kundi "oila ilmiy tatqiqot instituti" faoliyati ishimizning dolg'arbligini oshiradi. [2]

O'zbekiston Respublikasining asosiy qonuni xisoblangan konstitutsiyasining 76 moddasida "oila jamiyatning asosiy bo'g'unidir hamda u jamiyat va davlat muxofazasidir" diya takidlangan. [3] 1998-yil oila yilida oila kodekisi qabul qilingan. Oila kodekisi 1998-yil 1-sentabrdan kuchga kirgan bulib, 8 bulim 30 bob 238 moddadan iborat oila huquqi soxasidagi yeng muxum xujjatga aylandi.

Dunyoga kelgan xar bir inson millati, tili va dinidan qattiy nazar, bu dunyoda baxtliy saodatli yashagisi keladi bunday yuksak orzuga yetaklovchi omillardan biri oila xisoblanadi. Oila qurg'oning poydevori uning mustaxkam qalasi yer-xotiindi maxxkam bog'lovchi rishta yesa nikoxdir. Nikox yeng muqaddas bitim xisoblanadi. Malumki, jamiyatning muxum bug'ini bo'lgan oilalar qanchalik tinch va totuv bo'lsa shundagini davlat tinch va barqaror ravnaq torishi mumkin.

O'zbekistonda oilaga xar doim katta axamiyat berib kelingan shunga qaramay, O'zbekiston Respublikasi davlat statistika qumitasi mamlakatimizda oilaviy munosabatlarda xaqiqiy inqiroz mavjudligini ko'rsatadi: 2023-yil nikoxlarning 75 % ajirali bilin yakunlangan bo'lsa 2021- yilda 65% 1990-yilda 30% bundan 70-yil avval yesa oilalarning atiga 2% ajirashgan. Shunday bir o'lug' rishta orqali bog'langan oilalarning bo'zilishiga norasida gudaklarning tirik yitim bo'lishiga nima sabab bo'lmoqta;

Yer xotinding oilaviy xayotga tayyor yemasligi ularning xarakterlarining to'g'ri kelmasligi

Yer xotinding bir biriga befarqligi

Oilada moddiy yetishmovchilik

Farzandsizlik

Giyoxvandlik va ichkilikbozlikka rujuv qo'rganlik kabi iillatlar oilalarning bo'zilishiga ma'lum manoda sabab bo'lib kelmoqda.

Oila bo'zilgan tatqiqotlarimiz xulosalarigi tayanib, ajirilishlarning oldini olish oilalarni mustaxkamlanishiga qaratilgan qator takliflar ishlab chiqdik. Bizningcha yeng avvalo MFY lar xuzuridagi yaarashtiruv kamessiyalari va "ota-onalar instituti" to'zilmalari uchun malakali kadrlar tayyorlashni yulga quyish zarur. Oila qurayotgan fuqarolarni tegishli qonunchilik asosida yer-xotinning huquq majburiyatlari, xususan nikox shartnomasini to'zish tartiblari, shart sharoitlari, oqibtlari yuzasidan huquqiy savodxonlikni oshirish lozim. Bu borada keng qamrovli targ'ibot ishlari british tegishli uslubiy qullanmalar yaratish tavfsiyalar ishlab chikish maqsadga muvofiq. Umum talim maktablaridan tortib oliy uquv yurtlarining dasturlarigisa oila saboqlarini urgatuvchi dvrs mashg'ulotlarini kiritish foydadan xoli bo'lmaydi.

Shu urinda alozida takidlash joizki 2018-yil 27-iyun kunidagi 3803-son PQ bilan O'zbekiston Respublikasida oila institutini mustaxkamlash kansepsiyasi va uni amalga oshirish bo'yichm "yo'l xaritasi" tasdiqlangani ham yurtimizda oilalar farovonligi uchun davlat xamda jamiyat astoidil qayg'uriyotganing xayotiy ifodasi buladi. ushbu kansepsiyani amalga oshirishdan kuzlanagn asosiy maqsad mamlakatimizdagi xar bir oilaning xuquq va manfaatlarini to'liq ro'yobga chiqarish ular uchun munosib turmush sharoitini yaratish oilaviy munosabatlar muozanatini taminlash, oila farovonligini oshirish muxtasar aytganda, oila institutini har tomonlama qullab quvvatlagan holda dlatimizning izchil xamda barqaror taraqqiyotiga yerishdi. Niyyatimiz xar bir oila manaviy sog'lom baxtli ahva xotirjeam xayot kechirishsin oila bag'rida ulg'ayayotgan farzandlar komil inson sifatida voyaga yetib davlatimizning kuchigi kuch qudratiga qudrat qushaversin. Zero oila jamiyatning asosiy bo'g'ini yekag unung mustaxkam bo'lishi farovonligi davlatimiz va jamiyatning ravng'iga xizmat qushishi shubxasiz.

Foydalanilgan adabiyotlar

1 G'aniyeva M.X, Latipova N.M Karamyon M. Ijtimoiy ish asoilari. Uslubiy qullanma Toshkent 2010

2 O'zbekiston Respublikasi prezidentining 2018-yil 2-febral "Xotin qizlarni qullab quvatlash va oila institutini mustaxkamlash soxasidagi faoliyatini to'bdan takomillashtirish chchora tadbirlari to'g'risidagi" PF 5325 – sonli farmloni

3 O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi 2023

